

de zeumer
2007-2

*Baai van Ruwmonde naar de
Roos*

De Zeumer
25e jaargang
2007 nr 2
ISSN 1388-2783

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de dorpen Swalmen, Asselt, Boukoul, Beesel, Reuver, Offenbeek en Belfeld als werkgebied. De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem. De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekelijke voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redactie: Jan Geerlings
Hennie Geurts-Willemsen
Thei Derks
Chrit Verstappen
Chrit Crins

Redactie-adres: Hensenbosstraat 20, 5954 AJ Beesel
tel. 077 – 474 1380, e-mail: th.derks@hetnet.nl

Bezorgers:	Jan Geerlings -	-	Beesel
	Math Hebben -	-	Offenbeek
	Sybil Peeters	-	Reuver
	Wiel Olders	-	Belfeld
	Arie de Wit	-	Swalmen, Asselt, Boukoul

Verenigingslokaal: Willem Limburg, Rijksweg 10, 5953 AE Reuver.
Geopend iedere maandagavond van 20.00 - 22.00 uur, met uitzondering van feestdagen en de zomervakantie.

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal.
Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor € 20,- per jaar.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken.
Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoudsopgave

Van de redactie	2
Jaarprogramma 2007	3
Bestuursmedelingen:	4
In memoriam Jos Storms	4
Verslag ledenvergadering 2007	5
Digitalisering burgerlijke standsakten gem. Beesel	10
Wat is de bedoeling van Heemkunde?	12
Asselt beschermd dorpsgezicht	14
“Het Strijkje” of Klein Orkest “Onder Ons”.	18
Frits Pommerin, verdacht van art 311 wetboek van strafrecht	21
Een bijl van de Rössener-cultuur. (4500-4000 v Chr)	24
Herinneringen	26
Militair zakboekje Mathias Engelen. (1843)	33

Van de redactie

Voor U ligt zomer-Zeumer 2007. De zomer is voor veel verenigingen, wat de activiteiten betreft, het stille seizoen. Men spreekt dan vaak over de komkommertijd in de redactionele nieuwsgaring.

Komkommertijd, het woord kommer hierin doet veronderstellen, een tijd van kommer en kwel. Maar dat hoeft niet zo te zijn, dialectisch gezien klinkt komkommer zelfs heel positief. Luister maar; kôm-kôm-mêr; uitnodigender kan bijna niet.

Erg blij zijn wij als redactie dan ook dat er goed gereageerd is op onze vraag: Kom kom maar met Uw kopij. Wij hebben leuke en interessante stukjes tegemoet kunnen zien. Hiervoor onze dank.

Verder willen wij onze leden een fijne vakantie toewensen en U weet het, blijft U in het heem, blijf dan vooral zeumeren naar de mooie dingen in onze omgeving.

Kopij voor de volgende Zeumer inleveren vóór 1 september, bij voorkeur aanleveren per e-mail aan: th.derks@hetnet.nl.

Foto voorzijde:

Thei Derks

Malbeck, gemeente Belfeld, 1973

Jaarprogramma 2007

7 januari	Vuursteenmiddag in het Willem Limburghuis door BAAC
11 maart	Wandeling o.l.v. Guus Rusing op het oude kerkhof van Roermond
20 maart	Jaarvergadering in de verenigingsruimte met na afloop een presentatie van de werkgroep dorpsgidsen
24 april	Lezing door Marcel Hogenhuis over vliegveld Venlo in de Tweede Wereldoorlog
17 mei	Fietstocht i.s.m. de MHVS
24 juni	Busexcursie naar Dordrecht en kasteel Heeswijk
juli-augustus	Vanaf 2 juli t/m 12 augustus is de verenigingsruimte gesloten. Op 13 augustus kan men er weer terecht.
September	Presentatie/lezing over cultuurhistorisch rapport Belfeld i.s.m. de OB Belfeld
9 september	Open Monumentendag met als thema: monumenten van de 20 ^e eeuw
24 oktober	Lezing van Chrit Klerken over 'Van hoofdgeld, beestenschat en andere lasten'. Het gebruik van schatlijsten voor genealogisch onderzoek.
7 oktober	Herfstwandeling i.s.m. IVN De Steilrand in de Boukoul
15 november	Filmavond met kleine expositie in Belfeld met historische (film)beelden over de voormalige meubelfabriek Stevens.
18 november	Contactmiddag genealogie
november	Presentatie jaarboek 26 (2006)
26 december	2 ^e kerstdag wandeling i.s.m. de MHVS

Presentatie jaarboek 25 (2005), met als extra een onderwerpsindex over de jaargangen 1 – 25, wordt verwacht.

Bestuursmededelingen

In memoriam Jos Storms

Vol ongeloof ontvingen we het droevige bericht dat ons lid Jos Storms op 31 maart in de leeftijd van 66 jaar was gestorven.

Voor wie Jos niet mocht kennen, hij is één van de drie personen die aan de wieg gestaan hebben van onze heemkundevereniging. Zelf ken ik hem vanuit de Archeologische werkgroep Beesel, de voorloper van de heemkundevereniging. Toen wij plannen hadden om in 1978 deze werkgroep op te richten was er behoefte aan iemand die ter zake deskundig was. We vernamen dat in de Beekstraat in Beesel een zekere Jos Storms woonde, die nogal veel wist over antiek en een specialist was op het gebied van oude munten. Z'n grote hobby was het restaureren van allerlei antieke gebruiksvoorwerpen. Ook bij de LGOG-kring Venray had hij zijn sporen verdiend. Toen we hem vroegen had hij er wel oren naar om zijn bijdrage aan de werkgroep te leveren. Samen met Peter Peeters werd toen de Archeologische werkgroep Beesel groep opgericht. Hoewel Jos geen deel heeft uitgemaakt van het nieuwe bestuur van de in 1980 opgerichte heemkundevereniging, was hij altijd bereid om ons met raad en daad bij te staan.

Na zijn verhuizing naar Roermond zijn we hem uit het oog verloren tot het moment dat hij enkele jaren geleden mij enkele zwart-wit foto's kwam brengen van de opening van de tentoonstelling Bieslo aan die Maese. Ik vertelde hem dat ik in het kader van het 25-jarig bestaan van de vereniging werkte aan een artikel over het ontstaan van de vereniging. Dan zou er eigenlijk ook een foto bij moeten komen van de leden van de Archeologische werkgroep Beesel vertelde hij. Deze was nooit gemaakt en er werd afgesproken om dit verzuim een keer goed te maken. Toen bleek al dat hij met zijn gezondheid sukkelde. Een val van de keldertrap maakt het er niet beter op.

Trots was hij toen hij in het kader van zijn 25-jarig lidmaatschap uit handen van de voorzitter het jubileumcadeau mocht ontvangen.

Jos was, zoals we hem kennen, een rustig iemand, bedachtzaam en hij ging niet over één nacht ijs.

Helaas, we konden niet weten dat deze momenten de laatste contacten met hem zouden zijn. Zeker omdat hij aangegeven had om eens wat vaker naar de bijeenkomsten van de vereniging te komen. Zijn specialistische kennis op het gebied van heemkunde en zijn levenslust zullen we missen. We wensen Toos, haar drie kinderen en familie veel sterkte toe met het verwerken van dit verlies.

Moge hij ruste in vrede.

Wiel Luys

Verslag ledenvergadering 20 maart 2007

Aanwezig: 42 leden: Twan Ernst, Henri Smeets, Hennie Geurts-Willemsen, Gerard Pubben, Wiel Luys, Math Hebben, Wiel Olders, Frits Hebben, Truus Wuts, Harry Wuts, Dré Bergs, Jo Thijssen, J. Kuijpers, F. Killaars, Riet Gommans, Marlie Martens, Huub Lenssen, Truus Beurskens, Pierre Janssen, Chrit Crins, P. Peeters, Chrit Verstappen, Jan Beyers, B. Franssen, Piet Colberts, Jac Claessen, Paul Bloemen, Martin v/d Munckhof, Inge Simons, A. Geraets, Nellie Spee, Loek Cammaert, Pierre Verstappen, Frans Geerlings, Pierre Lucker, Jan Jacobs, A.P. Jacobs, Jan Hanssen, Ton Franssen, Wies Ottenheim, Wiel Bouts, Loe Giesen.

Afgemeld: Winand Bergmans, Peter Bors, Piet Claessens, Jan Coopmans, Harrie Cuypers, Thei Derks, E. van Deur-Erdkamp, Edith Ernst-Olders, Theo Geurts, Constant Nuytens, Lei Keiren, Ger Lenssen, Jan Ottenheim, Hans en Sybil Peeters, Wim Perriëns, Sjaak Schrijvers, Thei Stakenborg, Har Stevens, Wiek Thijssen, Jan Timmermans, Fons Verdonk, Ine Wuts.

01 Opening

Voorzitter Henri Smeets opent om 20.05 uur de ledenvergadering.

02 Verslag van de ledenvergadering dd. 13 maart 2006

In het verslag, dat al eerder is gepubliceerd in de Zeumer 2006 nr. 2, dient de naam 'Jac Claessens' als 'Jac Claessen' te worden gelezen. Jac Claessen vraagt tevens naar de vermelding van de ontbrekende namen bij de foto bij het voorwoord in jaarboek 24 (2004). Afgesproken is dat dit zal worden rechtgezet in het volgende jaarboek nummer 25. Daarbij wordt verwezen naar de betreffende foto.

03 Jaarverslag van onze heemkundevereniging over 2006

Het verslag wordt zonder inhoudelijke wijzigingen door de ledenvergadering goedgekeurd. Wel is er naar aanleiding van de inhoud een vraag van Peter Peeters over de monumentenzorg in Swalmen die nu binnen de gemeente Roermond gestalte moet krijgen. De voormalige monumentencommissie in Swalmen - waarin onze vereniging was vertegenwoordigd - is opgeheven. Daarvoor in de plaats is een monumentenoverleg gekomen dat circa eens per 1,5 maand plaatsvindt onder leiding van wethouder Van Rey. Hier is onze vereniging ook voor uitgenodigd. Of onze invloed t.a.v Swalmen nu gunstiger of ongunstiger zal uitvallen, moet de toekomst uitwijzen.

04 Financieel jaarverslag over 2006

Het verslag wordt toegelicht door penningmeester Gerard Pubben. Over een aantal posten worden vragen gesteld:

- Huisvestingskosten: er zijn nog enkele uitgaven in 2006 gedaan voor de inrichting van het verenigingslokaal omdat niet alles in 2005 afgerond kon worden.
- Zeumer: de kosten van de Zeumer zijn niet lager uitgevallen, maar omdat nummer 4 later dan gepland is verschenen, drukken de kosten van die uitgave op 2007 i.p.v. 2006.
- Boekenvoorraad: de voorraad jubileumboeken is niet vermeld in de voorraad publicaties. Feitelijk zijn er geen boeken meer beschikbaar voor de vrije verkoop, behoudens die exemplaren die nu nog bij de

-
- verkooppunten liggen. Uitsluitend voor de leden die alsnog een boek willen aanschaffen, is er nog een kleine reserve van circa 20 exemplaren.

05 Goedkeuring huishoudelijk reglement dorpsgidsen

De voorzitter schetst de voorgeschiedenis waarom de heemkundevereniging een nieuwe werkgroep 'dorpsgidsen' in het leven wil roepen. In de afgelopen maanden zijn daarvoor concept-reglementen samengesteld. Die reglementen zijn gesplitst in een algemeen en specifiek gedeelte. Door deze constructie is het mogelijk ook voor de andere kerkdorpen gidsengroepen in het leven te roepen die op die manier – binnen het algemene gedeelte – een eigen invulling kunnen geven aan de organisatie van rondleidingen. Jac Claessen vraagt of punt 1.4 in het algemeen gedeelte niet in tegenspraak is met punt 2.3b in het specifiek gedeelte. Dat is niet het geval omdat de personen die de rondleidingen verzorgen, de eigenlijke gidsen dus, lid moeten worden om in juridisch opzicht onder de verzekering van de heemkundevereniging te kunnen vallen (punt 2.3b). Werkgroepleden die uitsluitend ondersteunende taken verrichten hebben die verplichting niet (punt 1.4). Peter Peeters vraagt wie de contactpersonen van de werkgroep zijn. Om hieraan bekendheid te geven zal in de Zeumer de contactpersoon vermeld worden. Bovendien komt in de Zeumer nog een bijdrage waarin de werkgroep zich zal voorstellen. Verder kan de eigen website van de werkgroep geraadpleegd worden: www.rondleidingeninbeesel.nl. Verder worden een aantal pencorrecties aangegeven die in de definitieve versie van de reglementen zullen worden doorgevoerd.

06 Verslag kas controlecommissie

Deze commissie bestond uit mevrouw E. van Deur-Erdkamp en de heer F.G.J. Geerlings. Bij afwezigheid van mevrouw Van Deur-Erdkamp verklaart Frans Geerlings namens de commissie dat de financiën in orde bevonden zijn.

De penningmeester wordt vervolgens door de ledenvergadering gedechargeerd.

07 Verkiezing nieuw lid kas controlecommissie

De heer F.G.J. Geerlings is reglementair aftredend en mevrouw E. van Deur-Erdkamp is herkiesbaar. Een van de leden wordt verzocht zich voor de kascontrole-commissie beschikbaar te stellen. Daarop stelt de heer Paul Bloemen zich voor de komende twee jaar beschikbaar. De ledenvergadering stemt met beide leden in.

08 Verkiezing bestuur

Aftredend zijn Peter Bors, Hennie Geurts-Willemsen, Twan Ernst en Wiel Luys. Allen zijn herkiesbaar. De heer Thei Stakenborg heeft aangegeven zijn bestuurslidmaatschap ter beschikking te willen stellen aan de heer Pierre Verstappen. Deze zal op gaan treden als contactpersoon tussen het bestuur en de nieuwe werkgroep dorpsgidsen.

Henri Smeets geeft aan dat Thei Stakenborg afgelopen jaar getracht heeft om de schooljeugd meer bij de activiteiten van de vereniging te betrekken. Dat is echter een moeizaam proces gebleken.

Daarnaast heeft Thei het ontwerp gemaakt voor een nieuwe ophangbeugel voor ons uithangbord. Dat is momenteel in de maak en zal bij de ingang worden opgehangen. Omdat Thei Stakenborg bovendien vaak in het buitenland verkeert is het voor hem lastig om de vergaderingen bij te wonen, vandaar zijn besluit om zich terug te trekken. Hij wordt bedankt voor zijn werkzaamheden.

De voorgedragen bestuursleden worden door de ledenvergadering voor een nieuwe bestuurstermijn benoemd. Henri geeft vervolgens aan welke taken de herkozen bestuursleden momenteel binnen het bestuur vervullen.

09 Huldiging verenigingsjubilaris

De heer Jan Hanssen is sinds mei 2006 25 jaar lid van onze heemkundevereniging. Door de voorzitter wordt een korte schets van de jubilaris gegeven waarbij vooral zijn beroepsactiviteiten op het gebied van het archiefwezen en genealogie worden genoemd. Die vormden mede aanleiding om zich als lid bij de heemkundevereniging aan te melden. Vervolgens wordt het jubileumcadeau overhandigd. In een humoristische reactie, die de jubilaris kenmerkt, geeft hij aan helaas amper in de gelegenheid te zijn geweest om ledenvergaderingen of verenigingsactiviteiten bij te wonen. Niettemin heeft hij een aardige verrassing in petto. Namens de in de Verenigde Staten woonachtige Martin Verhaegh, schenkt hij het uit 1853 daterende originele reglement van Fanfare 'Ons Genoegen' uit Swalmen aan de heemkundevereniging, waarvoor onze dank.

Daarnaast wordt kort stilgestaan bij het feit dat ons lid Jac Claessen vorige week een bijzondere pauselijke onderscheiding heeft ontvangen. Graag wil het bestuur hem hiermee feliciteren.

10 Mededelingen

- In januari 2007 kon de heemkundevereniging haar 250e lid inschrijven. Op basis van de volgorde van de aanmeldingen bleek Jan Ottenheim die eer toe te komen. Hij zal hiervoor nog een geste ontvangen.

- Sybil Peeters heeft aangegeven met de bezorging van de Zeumer in Reuver te willen stoppen. Het gaat om ongeveer 50 à 60 adressen. Gevraagd wordt of iemand dit werk wil overnemen. Ton Franssen stelt zich beschikbaar om de bezorging in Reuver over te nemen.

- Op 24 april zal Marcel Hogenhuis een dialezing voor de heemkundevereniging verzorgen over het voormalige militaire vliegveld in Venlo. Belangstellenden kunnen zich hiervoor bij Henri Smeets aanmelden.

- Op 23 juni vindt onze traditionele busexcursie plaats. Ditmaal is het reisdoel Dordrecht en kasteel Heeswijk.

Wiel Luys geeft aan dat belangstellenden zich snel bij hem moeten melden omdat de ervaring leert dat de beschikbare plaatsen snel zijn volgeboekt.

- De werkgroep genealogie zal in april of mei nog een contactmiddag organiseren. De datum staat nog niet vast maar zal tijdig bekend gemaakt worden.

- De uitgave van jaarboek 25 is vertraagd wegens de werkzaamheden aan het jubileumboek. Niettemin hopen we dat voor de zomer deze uitgave zal verschijnen waarbij als extra (katern) een onderwerpsindex over de afgelopen 25 jaargangen zal worden toegevoegd.

11 Rondvraag

- Jac Claessen vraagt of iemand de herkomst van het Maria-beeld in de kapel bij de Onderste Hof in Offenbeek weet. Dat blijkt niet het geval te zijn. Wel wordt duidelijk dat de oorspronkelijke beelden van een tweetal engelenfiguren (de fluittende engelen) aan het Folkloristisch museum in Asselt zijn geschonken, terwijl een eikenhouten beeld naar het Bonnefantenmuseum in Maastricht is verhuisd.

12 Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 21.20 uur.

Twan Ernst

Belfeld, 19 april 2007

Digitalisering burgerlijke standsakten gemeente Beesel

Begin januari 2007 stond er een opvallend bericht in Dagblad de Limburger. De gemeente Beesel wil de akten van de burgerlijke stand, voor zover die openbaar zijn, laten scannen en via de website van de gemeente aanbieden. Voor de heemkundige leden die aan stamboomonderzoek doen of zomaar gegevens willen opvragen over vroegere generaties inwoners uit de gemeente, is dit na-tuurlijk geweldig nieuws.

De ontwikkelingen op internet staan niet stil en de mogelijkheden voor genealogisch onderzoek, die toch al volop aanwezig zijn, worden hiermee weer een stap vergroot.

Overigens zijn de termijnen waarop de akten openbaar worden wel aan de lange kant. Voor geboorten is dit 100 jaar, voor huwelijksakten 75 jaar en voor overijdensakten 50 jaar. Recente gegevens c.q. gegevens van jezelf, zullen dus niet op te vragen zijn.

Op dit moment gaat het om in totaal 13.500 akten die openbaar gemaakt mogen worden. De scans van de akten worden gekoppeld aan de indexen die door ons lid Hans Peeters zijn gemaakt. Zodoende wordt het opzoekwerk aanzienlijk vergemakkelijkt. De website die dit mogelijk maakt wordt door de gemeente in eigen beheer gebouwd. Met deze nieuwe service zou de gemeente Beesel in één klap koploper worden op genealogisch gebied in Nederland. Er zijn nog maar weinig gemeenten in Nederland te vinden die deze service al aanbieden.

In Noord-Brabant doen de gemeenten Breda en Etten-Leur dit al. Helaas zat er een klein addertje onder het gras t.a.v het persbericht in de krant. Hoewel daarin vermeld stond dat het 'Beeselse college van burgemeester en wethouders dit plan wel ziet zitten' gaf de betrokken ambtenaar – die door de heemkundevereniging om toelichting was gevraagd – aan, dat het collegevoorstel werd aangehouden en de besluitvorming hierover meegenomen werd in de begrotingsbespreking voor 2008.

De kosten van eenmalig 3250 euro en voor de jaarlijkse aanvullingen 240 euro zullen dus pas – bij goedkeuring – in 2008 ter beschikking komen.

Stamboomonderzoekers zullen derhalve nog even geduld moeten hebben willen zij van deze fraaie nieuwe service van de gemeente Beesel gebruik kunnen maken. Wij houden u in elk geval op de hoogte van de verdere ontwikkelingen.

Wat is de bedoeling van de heemkunde?

Onder deze kop verscheen in 1956, nu dus ruim vijftig jaar geleden, de eerste aflevering van een aantal historische artikelen van de hand van Nic. Douben in de Tegelse Courant. De artikelenreeks onder de serietitel 'Heemkundige notities' later voortgezet als 'Belfelds historie in vogelvlucht' vormden de eerste aanzet voor een geschiedschrijving over Belfeld. Voor de aardigheid laten we hier de tekst van deze eerste aflevering integraal volgen, omdat ze op het taalgebruik na, inhoudelijk weinig aan waarde heeft verloren. *Wat is de bedoeling van de heemkunde?: Een taak voor iedere Belfeldenaar*

De meeste mensen zullen wel eens gehoord hebben van heemkunde, en hun gedachten dan direct naar die een of andere verzameelaar van z.g. oude rommel zoals stenen, oude gebruiksvoorwerpen, tinnen schalen of borden, oude foto's en nog veel meer. Heemkunde is niet een vrijetijds-besteding van een onderwijzer of dorpspastoor, neen heemkunde kan en moest door iedereen beoefend worden.

Eerst zullen we in enkele woorden U trachten duidelijk te maken wat de heemkunde wil. Zij wil iedereen kennis bijbrengen van de bodem waarop wij leven, de geschiedenis van een dorp, de gebruiken en de folklore die bestaan hebben of nu nog bestaan, en niet te vergeten de taal die plaatselijk gesproken wordt, het dialect. Dan zijn er nog de geschiedenis van de parochie en de bouw van de boerderijen.

Iedereen is natuurlijk niet in staat een grondige studie te maken van dit alles. Dat hoeft ook helemaal niet. Het is reeds veel waard als men interesse heeft voor hetgeen de heemkunde wil, als men in zijn dagelijkse leven de gebreken en gewoonten van de ouders en voorouders in ere houdt. Dan al wordt er ongemerkt heemkunde beoefend.

Voor al in deze tijd worden veel oude gebruiken bedreigd. Heemkunde is dus niet het werk van een enkeling. Ieder die zin heeft kan meehelpen bij het verzamelen van gegevens bv. over het dialect.

U kent een oud spreekwoord of een of andere naam die thans niet meer gebruikt wordt. U herinnert U een oud verhaaltje van Uw vader of moeder over weerwolven of heksen, dat zich in Belfeld zou hebben afgespeeld. U kent nog dialectische namen van weilanden of boerderijen. Als U eens niets te doen hebt schrijf ze op, en aarzel niet als een heemkundebeoefenaar zulke dingen nodig heeft en er om vraagt. Hebt U thuis nog een oud petroleumlampje, doe het niet van de hand, maar bewaar het; voor de heemkunde is het van groot belang. Misschien weet U ook nog wel iets over Uw boerderij, waar vader of grootvader al hebben gewoond.

Dit zijn slechts enkele van de vele punten die de heemkunde interesseren. Helpt de heemkundebeoefenaar bij zijn verzamelen. Als we zo te werk gaan kunnen we straks allemaal veel meer over Belfeld te weten komen dan we ooit hadden durven dromen.

Het is U wellicht duidelijk geworden, dat heemkunde geen kapitalen kost, maar dat zij U iets moois kan schenken nl. de gebondenheid en liefde voor de omgeving, het heem.

Of deze oproep destijds door veel Belfeldenaren is opgevolgd is niet bekend, maar Nic. Douben voegde toen wel de daad bij het woord en startte een week later in het Belfelds nieuws met zijn heemkundige notities.

Dus als u deze zomer toevallig tegen een aardig historisch aspect aanloopt, aarzel niet. Noteer het en laat het de redactie van de Zeumer weten. Gegarandeerd dat de komende nummers over voldoende kopij beschikken!

Twan Ernst

Asselt beschermd dorpsgezicht

Beschermd dorpsgezicht is een Nederlandse kwalificatie van een gebouw of een groep gebouwen die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang. Wanneer deze gebouwen aangemerkt zijn als 'beschermd dorpsgezicht' mogen deze niet worden afgebroken of worden gewijzigd zonder een schriftelijke vergunning van het college van burgemeester en wethouders. Ook gebouwen die niet worden aangemerkt als monument, kunnen hieronder vallen. Vaak bepalen een aantal gebouwen samen, of de ruimtelijke structuur en de onderlinge samenhang van de gebouwen, het historisch karakter van een dorp. Beschermd dorpsgezichten zijn als zodanig aangewezen in gevolge de toepassing van art. 35 van de monumentenwet

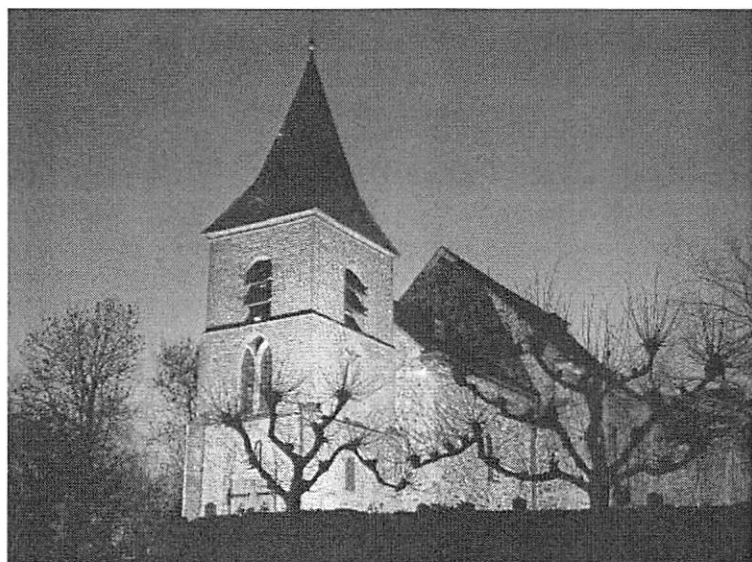
Procedure

Na jaren van voorbereiding, van studie en onderzoek waaraan door onze heemkundevereniging is bijgedragen, lag op donderdag 16 maart 2006 voor iedereen op het gemeentehuis te Swalmen, het voorstel ter inzage, om het merendeel van Asselt aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht. Tijdens deze termijn konden zienswijzen tegen het aanwijzingsvoorstel kenbaar worden gemaakt bij het College van Burgemeester en Wethouders van Swalmen, Nadat de periode van ter inzage legging was afgelopen, bracht de gemeenteraad van Swalmen, via Gedeputeerde Staten van Limburg een positief advies uit aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Staatssecretaris nam hierna het besluit tot aanwijzing van het beschermd dorpsgezicht Asselt. In november 2006 bleken hiertegen geen bezwaren te zijn aangetekend waarmee de aanwijzing definitief werd.

Waarom?

Gemeente Swalmen kent naast beschermde objecten zoals gemeentelijke en rijksmonumenten, een aantal kwetsbare gebieden die het meer dan waard zijn om behouden te blijven. Een voorbeeld daarvan is een groot gedeelte van het kerkdorp Asselt. Het is een goed bewaard gebleven gebied dat uniek is vanwege de ruimtelijke

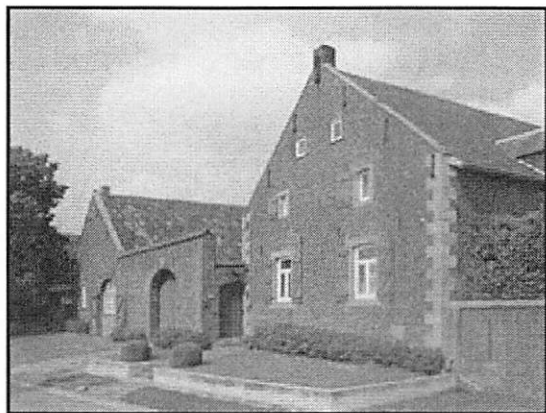
structuur, de samenhang met de gebouwen, het historisch karakter van het gebied en het landschap. In Asselt ligt niet alleen een aantal rijksmonumenten maar daarnaast laat ook het landschap een grote verscheidenheid zien. Het gebied rond Asselt behoort tot het terras-landschap van het Maasdal. Het is ontstaan uit afzettingen van grote hoeveelheden klei, zand en grind door de Maas. Wisselingen in het klimaat hebben er voor gezorgd dat de rivier sneller ging stromen met een diepere, uitgesleten bedding tot gevolg. Dit gebeurde binnen de bestaande bedding en zo ontstonden verschillende terrassen. Uit de oudste kaarten blijkt dat Asselt zeer weinig ingrepen of wijzigingen heeft ondergaan. De enige uitzonderingen daarop zijn het stroomgebied van de Maas en de aldaar gerealiseerde plassen en werken, nadat de loop van de Maas verlegd werd naar het westen. De combinatie van historische gebouwen en het landschap geeft Asselt in ieder geval een bijzonder ruimtelijk karakter.

Het karakteristieke St. Dionysiuskerkje in het licht van de schijnwerper.

Historische feiten

Over de geschiedenis van Asselt is veelvuldig geschreven. Wilt u meer daarover weten, kijk dan eens in onze jaarboeken. We geven hier slechts aan dat uit diverse archeologische waarnemingen is gebleken dat er in de periode van 8800 - 4900 voor Christus al menselijke activiteiten in Asselt waren. Meestal was er geen sprake van één vestigingsplaats of nederzetting, maar trok men rond in groepen. De introductie van de landbouw in die tijd had grote gevolgen voor het landschap. De bevolking nam toe en men bleef meer op vaste plaatsen bivakkeren. De invloed van de mens op het landschap nam daardoor toe: het begin van de vorming van het cultuurlandschap.

Koonderten hof

Begrenzing

Globaal wordt het gebied van het beschermd dorpsgezicht aan de noordoostzijde begrensd door de Swalm en de spoorlijn Maastricht-Venlo. Aan de zuidkant loopt de grens vanaf de spoorwegovergang Broekhin-Noord langs het Pompstation van de Waterleiding Maatschappij Limburg richting de Lindeweg. Aan de westzijde ligt de grens in de Asseltse Plassen ter hoogte van de oude Maas-meander tot het punt Eind - Eindweg. Vanaf dit punt wordt het gebied begrensd door de Eindweg tot de kruising met de weg Wieler.

Gevolgen van de aanwijzing

Het aanwijzen van een gedeelte van Asselt als beschermd dorpsgezicht heeft tot doel om ruimtelijke, landschappelijke en historische waarden te beschermen. Om het beschermd dorpsgezicht ook daadwerkelijk te kunnen beschermen, moet een bestemmingsplan worden vastgesteld. Zoals u ongetwijfeld weet, is een bestemmingsplan een juridisch boekwerk met allerlei voorschriften over bijvoorbeeld de hoogte van gebouwen en de gebruiksmogelijkheden van gronden en opstallen. Daarnaast staan er dikwijls voorschriften in die bijvoorbeeld iets zeggen over beplantingen, zoals hagen en bomenrijen. De gemeente Swalmen en vanaf 1 januari de gemeente Roermond, is van plan om de status beschermd dorpsgezicht voor een gedeelte van Asselt in het Bestemmingsplan Buitengebied te regelen. Dit bestemmingsplan is thans in procedure. Deze bescherming betekent absoluut niet dat men van Asselt een soort openluchtmuseum wil maken. Bouw- of verbouwplannen die geen afbreuk doen aan het beschermd dorpsgezicht, zijn in principe toegelaten. Wat niet is toegestaan, is bijvoorbeeld het ingrijpend veranderen van een monumentaal pand. Maar dit wordt ook al door de Monumentenwet verboden. Het snoeien van beplanting is niet verboden, maar wel de verwijdering van een landschappelijk waardevolle haag zonder dat er een nieuwe wordt geplant.

Asselt is hiermee opgenomen in een indrukwekkende lijst van meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten in Nederland. Het is goed dat velen zich ervan bewust zijn dat het van belang is om in onze huidige, snel veranderende samenleving, dit soort landschappelijke rustpunten te koesteren en in balans te houden. De aanwijzing in 2006 van Asselt tot beschermd dorpsgezicht biedt in elk geval concrete mogelijkheden om hier de rust en de oude, landelijke structuur te behouden. Wij als heemkundevereniging waren al overtuigd maar uit de aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht blijkt dat nu ook de overheid doordrongen is van het unieke karakter van dit dorpje aan de Maas...

Het bestuur

“Het Strijkje” of het Klein Orkest “Onder Ons”,

onderafdeling van het Philharmonisch Gezelschap Reuver

Begin 1927 werd op initiatief van o.a. Stoffel Houwers en Giel Ickenroth een orkestje opgericht dat dansmuziek zou spelen op Cecilia avonden en de pauzes zou opvullen tijdens de opvoering van toneelstukken door leden van de harmonie. Van dit orkestje zouden zowel leden als niet-leden van de harmonie lid kunnen zijn. Deze samenstelling leidde waarschijnlijk tot onenigheid in de daaropvolgende jaren. Het eerste optreden vond, voor zover dat nog is na te gaan, plaats in september 1928 als tijdens een buitengewoon concert *“de tusschenpauzes door 'n strijkje worden aangevuld”*.

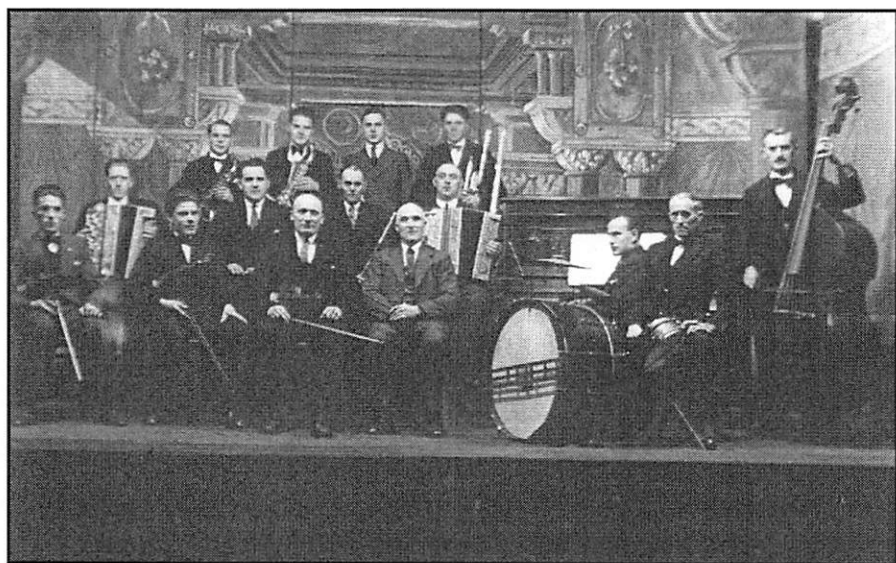

In juni 1930 (zie foto) bestond het uit de leden Stoffel Houwers (klarinet), Giel Ickenroth (viool), Sjeng van der Velden (viool), Vic Timmermans (piano), Sjra Willemsen (meerdere instrumenten), Sjra Geyzen (saxophone) en Harie van der Velden of Wiel Köhler (slagwerk).

In januari 1929 namen echter alle leden van het strijkje deel aan het toneel. In januari 1930 werd tijdens de jaarvergadering besloten "dat de kosten voor de muziek benodigd voor de Jazzband (Strijkje) door het Gezelschap zal worden gedragen mits muziek wordt aangeschaft voor meerdere uitvoeringen vatbaar, dus degelijke, goede muziek".

Het "Strijkje" nam ook deel aan uitvoeringen buiten de concerten van de harmonie, want in november 1931 speelde het op een liefdadigheidsuitvoering ten bate van de Blindenzorg Limburg. De Venloosche Courant overdreef wel wat toen het schreef over het "Reuvers Strjkorkest". Tijdens de algemene vergadering van de harmonie in oktober 1932 bleek echter dat er onenigheid was tussen leden van het orkest. Er was blijkbaar een oude vete tussen Sjra Geyzen, onderdirecteur van de harmonie, en het "Strijkje". Sjra Geyzen werd ontslagen als onderdirecteur en het "Strijkje" werd voorlopig ontbonden. Het bestuur van de harmonie zou een reglement voor het "Strijkje" ontwerpen om onderlinge twisten in de toekomst te vermijden. Het orkestje zou voortaan een onderafdeling van de harmonie zijn.

Er werd dat jaar een bezoek gebracht aan enkele inwoners van Reuver om aan bijdragen te komen voor de aankoop van 5 instrumenten voor het opnieuw op te richten Klein Orkest "Onder Ons". De ontbinding van het "Strijkje" had natuurlijk ook te maken met het opstappen van enkele belangrijke leden, die besloten een eigen orkest op te richten de "Reuversche Orkest Vereeniging". De initiatiefnemers daartoe waren 2 onderwijzers van de lagere school, H. Rassaerts en V. Timmermans. Vanuit het "Strijkje" voegden zich daar nog bij Sjra Geyzen en Sjeng van der Velden. Verschillende leden van de harmonie werden nu lid van het Klein Orkest "Onder Ons" en in de daaropvolgende jaren werd er met veel succes uitvoeringen gegeven ook voor en met andere verenigingen zoals het mannenkoor. Pierre Lankes, secretaris van de harmonie schreef in het jaarverslag over 1936: "Het orkest geniet een toenemende populariteit en neemt in quantiteit en kwaliteit toe en zal heden 10 jaar geleden zijn dat door enkele pioniers de grondslag werd gelegd voor het "Klein Orkest" die tot heden trouw bleven.

Op deze foto, die rond 1936 genomen moet zijn, zien we: Sjra Willemsen, Pierre Heinen, Giel Ickenroth, Wiel Denessen (dirigent), Pierre Pubben (piano), Piet Janssen (van Pitterke), en Mat Janssen (van Bossehanne) met de in 1934 uit eigen middelen aangeschafte contrabas, Harrie van der Velden (harmonica), Stoffel Houwers, Graat Heldens, Herm Meeuwissen (harmonica), Chris Houwers, Bér Verlinden, Martien Willemsen en Frans Heinen. Twee leden van het Strijkje zijn nog in leven: Bér Verlinden en Louis Heinen.

Hier mogen zeker wel genoemd worden de Heeren Christ(offel) Houwers, G. Willemsen en vooral Geul Ickenroth, die alhoewel geen werkend lid van het corps, 10 jaar onafgebroken een degelijk lid was van dat orkest". In december 1938 kreeg het bestuur van de harmonie een schrijven van de R.O.V. met het verzoek alle schulden en bezittingen van dat orkest over te nemen en een fusie tussen de R.O.V. en het Klein Orkest te overwegen.

Het bestuur wenste echter eerst "een ontbinding van de R.O.V." af te wachten. De R.O.V. overleefde echter een crisis binnen de gelederen en van de beoogde fusie kwam niets. In de jaren 1938 en 1939 (12½-jarig bestaan) ging het uitstekend met het orkest en werden vele uit-

voeringen gegeven ook met en voor andere verenigingen en men was vol lof over hun prestaties. In mei 1940 brak de 2^e Wereldoorlog uit en dit leidde tot problemen binnen alle muziekverenigingen. Repeteren werd een probleem. Het optreden was aan regels gebonden. In 1941 raakte het Klein Orkest al haar violisten kwijt. Als reden werd aangevoerd dat enkelen overstapten naar de R.O.V. en enkelen stopten wegens te drukke werkzaamheden.

In 1942 was het afgelopen met de plaatselijke muziekverenigingen. Ze wensten geen lid te worden van de Nederlandsche Kultuurkamer, die controle uitoefende op uitvoeringen.

Na de oorlog was het niet meer mogelijk het orkest nieuw leven in te blazen.

J. Ickenroth

Frits Pommerin

Verdacht van art. 311 wetboek van strafrecht

In aansluiting op myn proces-verbaal no. 7 van den 23 sten Maart 1930, ter zake diefstal van een rywiël ten nadele van Joannes Killaars te Belfeld, gepleegd door onbekende dader(s) heb ik ondergeteekende Martinus Lemmen, gemeente- en onbezoldigd ryksveldwachter te Belfeld myn onderzoek in deze voortgezet, naar aanleiding eener bekendmaking in het algemeen politie-blad no.21 d.d. 22 Mei 1930, afdeling F, bladzijde 528, no. 1008 door Heer Burgemeester te Winterswyk, die namens de Zollfahndungsstelle te Dortmund (D) verzocht bekend gemaakt te worden met de herkomst van een nieuw heeren-rywiël dat door de Zollbeamten te Gelsenkirchen in Westfalen in beslag genomen was en dit rywiël vermoedelyk van diefstal afkomstig zou zyn met opgave van signalement van bedoeld Rywiël.

Daar dit signalement juist overeenkwam met het te Belfeld in den nacht van de 22sten op den 23sten Maart 1930 ten nadele van Johannes Killaars onvreemde rywiël, heeft den Heer Burgemeester van Belfeld zich schriftelijk gewend tot den Heer Burgemeester te Winterswyk.

Onderwyl is op 30 Mei 1930 door my relatant alhier aangehouden Fritz Pommerin, geboren te Lipowitz, (Oost-Preussen) den 19den September 1885, fabrieksarbeider, zonder vaste woon- of verblyfplaats, als zynde verdacht van verschillende diefstallen te Belfeld, Tegelen en Reuver, waaronder een rywielfiefstal te Belfeld, waarby Pommerin op heeterdaad betrappt werd en deswege te Belfeld in verzekering was gesteld ter onderzoek.

By deze onderzoeken naar verschillende diefstallen hier en elders vermoedelyk door Pommerin gepleegd, en de wyze hoe of hy deze had gepleegd, kreeg ik den indruk dat Pommerin ook schuldig zou zyn aan den diefstal van bedoeld rywielen ten nadeele van Joannes Killaars te Belfeld.

De verdachte Pommerin, die ik er eerst mee in kennis stelde dat hy niet verplicht was te antwoorden op myn vragen is hierover door my gehoord en verklaarde:

"Het is best mogelyk dat ik in Maart van dit jaar hier in Belfeld nog een rywielen gestolen, ik weet het niet meer, doch ik heb dit ook niet meer in myn bezit".

Op myn vraag waar hy dit dan gelaten had gaf hy ten antwoord: *"Dat hebben de zollbeambten te Gelsenkirchen my afgenomen, die my eerst vroegen waar of dit rywielen vandaan kwam waarop ik hun antwoorden, dat ik dit van een onbekende te Gelsenkirchen gekocht had".*

De verdachte Pommerin, ter plaarse in de woning van Killaars voornoemd gebracht alwaar dit rywielen gestolen was, wees my de plaats aan waar hy het rywielen gekregen had en welke plaats geheel overeen kwam met de verklaring van Killaars voornoemd in mijn procesverbaal d.d. 23 Maart 1930, no 7.

Doch hy wist niet hoe hy daar binnen was gekomen, het was wel mogelijk, dat hy door een varkenshok naar binnen was gegaan doch kon dit niet meer zeggen, hy wist wel dat het nacht was.

Hy verklaarde na dit rywielen gestolen te hebben hiermede naar Kaldenkirchen te zyn gereden en vanaf Kaldenkirchen per trein met bedoeld rywielen naar Gelsenkirchen was gereden; ook verklaarde hy geen vergunning van Killaars te hebben om dit rywielen mede te nemen en zich toe te eigenen en als de Zollbeambten te Gelsenkirchen hem dit niet hadden afgenomen, dan zou hy dit verkocht hebben om geld te krijgen.

Naar aanleiding van een schrijven van den Inspecteur van Politie te Winterswyk aan de Heer Burgemeester van Belfeld waaruit bleek, dat bedoeld rywiël op het Hauptzollambt in Bochum zou zyn en dit aldaar afgehaald zou kunnen worden, heb ik relatant op last van de Heer Burgemeester van Belfeld my op den 27sten Juni 1930 met de benadeelde Killaars begeven naar het Hauptzollambt te Bochum in Westfalen, alwaar ik onder bekendmaking myner kwaliteit en overlegging van de nodige bescheiden de toestemming kreeg om bedoeld rywiël te Gelsenkirchen in Wetsfalen in ontvangst te nemen, onder voorwaarde en op verzoek van den Regeeringsraad te Munster, indien Pommerin hiervoor in Holland gestraft was, om een uittreksel van dit vonnis te zenden aan het Hauptzollambt te Bochum in Westfalen, teneinde dit over te leggen by de stukken van Pommerin, die aldaar verdacht wordt van frauduleuse invoer van bedoeld rywiël.

De beambte op het Hauptzollambt verklaarde my desgevraagd, dat bedoeld rywiël door twee ambtenaren genaamd: Karsten, Oberzol secretär, en Neumann, Zollsecretär der Zollfahndungstelle te Dortmund in beslag genomen was van Frits Pommerin en indien noodig deze beambte Pommerin by weerzien wel terug zou kennen.

Vervolgens heb ik relatant my met Killaars voornoemd begeven naar het Zollambt te Gelsenkirchen om aldaar bedoeld rywiël in ontvangst te nemen, hetgeen ons aldaar, na eerst te zyn aanherkend aan Killaars werd ter hand gesteld. Joannes Gerardus Killaars oud 45 jaar, van beroep tui-
nier, wonende in Geloo te Belfeld verklaarde: het rywiël hetgeen my hier wordt vertoond is hetzelfde als bedoeld in myn aan U afgelegde verklaring op 23 Maart 1930 en herken dit beslist terug als myn eigendom en heb aan niemand vergunning gegeven om dit mede te mogen nemen. Bovenbedoeld rywiël is niet door my in beslag genomen doch heb dit aan den eigenaar Killaars terug gegeven onder voorwaarde, indien de Heer Officier van Justitie het noodig achtte, dat dit rywiël gedeponeerd moest worden, hy dit dan ten allen tyde vrywillig hiervoor zou afstaan, Killaars die zeer gunstig bekend staat, beloofde my dit. Waarvan door my, veldwachter, is opgemaakt dit procesverbaal op den eed by den aanvang myner bediening afgelegd en dit geteekend te Belfeld den 30 Juni 1930.

J. Coopmans

Een bijl van de Rössener cultuur (4500-4000 v.Chr)

Door Monique Peeters uit Beesel, een zus van amateur archeoloog Peter Peeters uit Reuver werd tijdens het wandelen in de buurt van de Aalsbeek in Belfeld een bijzondere stenen bijl gevonden en wel een zogenaamde Rössener Breitkeil. Dit type bijlen komt vrij regelmatig in Duitsland voor en wordt daar "hoch durchlochten Schuhleistenkeil" genoemd. In Nederland zijn ze vrij zeldzaam. Uit het werkgebied van Maas- en Swalmdal kennen we slechts één vergelijkbaar exemplaar uit Reuver dat door mij in Jaarboek nr. 7 (1987) is beschreven.

De lengte van de bijl bedraagt 31 mm, de breedte 50 mm, en de dikte 30 mm. In de bijl een conische toelopende doorboring aangebracht met een doorsnede die varieert van 20-23 mm. Deze doorboring verloopt parallel aan de snede. Vaak zien we dat dit juist niet het geval is. Het materiaal waaruit de bijl bestaat is amfiboliet. Dit is een vulkanisch gesteente dat bij relatief bescheiden temperaturen (500-700°C) en uiteenlopende drukken, gewoonlijk op diepten van 10-30 km onder het aardoppervlak wordt gevormd. De meeste bijlen die gevonden worden zijn van dit materiaal gemaakt. Gezien de vorm en de dikte van de snede ligt een gebruik als bijl niet voor de hand. Men neemt aan dat ze vooral gebruikt werden bij de houtbewerking: het kloven van hout. Zo zouden er houten pennen en wiggen mee gemaakt zijn voor het maken van verbindingen bij de bouw van huizen en waterputten. Ze komen pas voor als de mens sedentair wordt en overgeschakeld is van jager-verzamelaar naar boer. Deze periode ligt in het begin van de nieuwe steentijd (neolithicum); zo'n 5400 v. Chr. en begint in Limburg met de Bandkeramiek. De Rössener cultuur is de westelijke opvolger van de bandkeramische cultuur.

De Rössener cultuur verspreidde zich ruwweg over een cirkel vanaf de oostelijke oever van de Elbe tot in het noordoosten van Frankrijk, het zuidoosten van Nederland en richting Duitsland ten noorden van

de Donau. De nederzettingen laten een toename van verdedigingsmaatregelen zien. De kenmerkende lange huizen van de eerdere bandkeramische cultuur zijn er nog wel, maar nu krijgen ze meer de vorm van een trapezoïde. Men neemt aan dat de meeste Rössenerbijlen die in onze regio worden gevonden afkomstig zijn uit Tsjechië en Oost-Duitsland. We kunnen dus spreken van een erg vroege import en dan voor die tijd over best grote afstanden. Waarschijnlijker is echter dat ze door handel tijdens de nieuwe steentijd in onze streken terecht zijn gekomen. Verder wijst het voorkomen van dit soort bijlen er op dat er in die tijd voor het eerst sprake is van het kappen van bomen om deze te gebruiken voor de bouw van huizen. De mensen woonden namelijk in de middensteentijd in hutten en leidden een jagersbestaan. Dit zou daarna gaan veranderen. De jager werden langzamerhand boer; wat we ook zien aan de sterke toename van de vuurstenen bijlen in de eeuwen erna. Overigens zijn er tot nog toe in onze omgeving geen sporen van Rössener nederzettingen aangetroffen. Wel komen deze in de omgeving van Bracht en Kaldenkirchen voor en niet uitgesloten is dat deze mensen van daaruit naar de Maas trokken om daar materiaal voor de rieten dakbedekking te halen. Daarbij kan de bijl verloren zijn gegaan.

Wiel Luys maart 2007

Herinneringen

Ons dorp Reuver

Hoe zag onze omgeving en ons dorp er zo'n zeventig jaar geleden uit? Ik was toen zes, zeven jaar oud en leerde mijn omgeving kennen en in mij opnemen. Ik zag de opengebroken Rijksweg die een nieuwe ondergrond kreeg en prachtig geasfalteerd werd. Tegelijkertijd werd rioolafvoer aangelegd met de bekende ijzeren verzamelputjes van "de Globe" uit Tegelen. Aan weerszijden van de straat werden ook al trottoirbanden aangebracht; het trottoir zelf liet nog enkele jaren op zich wachten. Vele woningen hadden hun eigen stoep of stoepje. Zo lag er voor ons huis een stoep van kleine maaskeien; een bescheiden figuur van witte of gele keien zorgde voor decoratie. Het asfalteren van de straat trok veel bekijks. Ik herinner me de trein van rollend materieel: de stoomwals van de firma Boesewinkel uit Utrecht, de zware ijzeren teerwagen, een schaft- en materiaalwagen, een of twee karren waarop een watertank en als sluitstuk een waterpomp. Enkele tientallen mensen waren bij het werk betrokken, want kruiwagen, bezem, schop en pikhouweel waren zeer belangrijke hulpmiddelen.

Veel herinneringen zijn me bijgebleven uit mijn jeugd die de moeite waard zijn nog eens naar boven te halen en er wat meer aandacht aan te besteden. Menig oudere zal zich erin terugzien als medebewoner en medebelever van het eenvoudige dorpsleven in het centrum van Reuver. Als klein dorp van ± 2500 inwoners (inclusief Of fenbeek) gebeurde er natuurlijk niets wereldschokkends. Maar een kind ziet dat anders; in het kleine wereldje van een kind zijn elke gebeurtenis en elke verandering in het normale leefpatroon van zijn milieu en omgeving belangrijk. Zelfs het passeren van een boerenkar met een voerman die de teugels houdt of een voorbijganger die zijn fiets aan de hand leidt omdat de fiets een leuke band heeft zijn de moeite waard er met belangstelling naar te kijken en te overdenken. Maar je kon ook genieten van opwindende zaken zoals de trek-hondenkeuring op de markt of de keuring van geiten die door hun eigenaar waren ondergebracht in de geitenfokvereniging.

En niet te vergeten het voor het oog van het bestuur van de paarden-verzekering laten stappen en draven van een paard, alvorens het dier op te nemen in de verzekering. En een enkele keer kwam het voor dat de politie (veldwachter) een landloper, vechtersbaas, of dronkenlap voor enkele uren opsloot in het primitief ingerichte "kotje" op het gemeentehuis.

Verwarming

Het gemak waarmee men tegenwoordig via het knopje van de thermostaat het hele huis binnen een half uur op aangename temperatuur heeft, staat in schrille tegenstelling tot het vele en vuile werk dat vroeger nodig was om het huis te verwarmen. Men maakte gebruik van fornuis (in de keuken) en kachel. Men had een opslagplaats nodig voor turf, hout, en steenkool. In vele woningen was er 's winters maar één verwarmd vertrek; dat was de keuken, de plaats waar gekookt werd. Een tweede vertrek dat eventueel nog verwarmd werd was de woonkamer, en vaak nog maar alleen op zondag. Vanwege de malaise werd er spaarzaam omgegaan met het kopen van brandstof, hoe noodzakelijk verwarming in de winter ook was. Een oplossing was het gebruik van kolenslib, hier 'sjlam' genoemd naar het Duitse woord modder. Het was eigenlijk een afvalproduct van de steenkoolmijnen; voor het oog natte zwarte modder, die geleverd werd door de kolenboer en thuis bewaard werd in een ondiepe open kuil. Net als bij de vroege turfwinning kon men de sjlam afsteken. Na verbranding bleef een grijs stoffig poeder over. Vanwege de lage prijs werd door vele gezinnen overgegaan op gebruik van deze brandstof.

Pas na de Tweede Wereldoorlog verdween de sjlam en ging men weer over op kolen.

Nog slechts voor enkele jaren; als gevolg van de vondst van de enorme gasbel in Groningen schakelde heel Nederland van steenkool of aardolie over naar schone aardgasverwarming. Van de zo vele jaren lang gebruikte en vertrouwde steenkool heeft de jeugd van nu (begin 21^e eeuw) geen weet meer, men weet zelfs niet hoe hij er uit ziet.

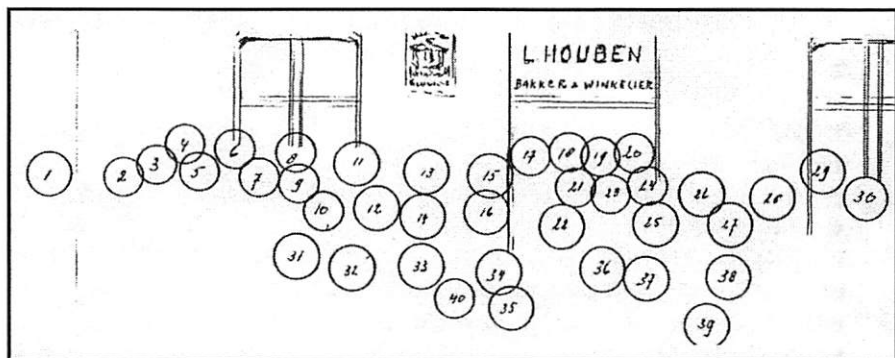
De spaarzame verwarming van de woningen had tot gevolg dat er in de winters vaak prachtige bloemmotieven op de ruiten te zien waren;

ze waren ontstaan door de bevriezing van het op de ruiten aanwezige condenswater.

Een prachtige natuurverschijnsel dat aan ieder in die tijd bekend was. We mogen veronderstellen dat voor de tegenwoordige jeugd, althans voor een groot gedeelte ervan, deze ijsbloemen onbekend zijn.

Bakker en winkelier Leo Houben in het centrum van Reuver omstreeks 1903

In het pand Leo Houben-Geenen was later gevestigd slagerij Jos Thijssen-Engelen. Een groep mensen die allen één ding gemeen hebben: ze willen graag op de foto. Sjoester Lei (Rutte Lei) met "sjoesterssjolk", wijst erop dat het geen zondagsfoto is

1	Lei Rutten	14	Tiel Ickenroth	27	
2	Nel Caris	15	Neel Crins	28	
3	Sjang Caris	16	Marieke van Laar	29	Marthieu v. Laar
4	Joannes Gijzen (Hens)	17	Marieke Houben-Geene	30	Marie Caris
5	Schreurs Belfeld (fiets)	18	Koster Meusen	31	Wim Tack
6	Treurke vd Velden	19	Dochter koster Meusen	32	Jetje Heines
7	Sjang Sanders	20	Bakker Leo Houben	33	Elise Vossen-Houben
8		21	Gon Caris	34	Tonia van Well
9		22	Alida Margés (R'dam)	35	Sjang Niemans
10	Mooder Caris	23	Leo Houben Jr	36	
11		24		37	
12	Hubertien Timmermans	25	Henriette Engelen	38	
13	Lisbeth Crins	26	Lucie Teunissen	39	Frans Tack
				40	Wieske Meusen

Verlichting

Elektriciteit was in de jaren dertig eigenlijk niets nieuws meer. Na 1900 vonden steeds ruimer toepassingen plaats, gebaseerd op de uitvinding van de beroemde Amerikaanse Thomas Alva Edison. Nederlands grootste industriële bedrijf dankt er zijn ontstaan aan. In onze huizen brandde de elektrische lamp; een peervormige doorzichtige lamp met gloeidraad. Maar aangezien elektriciteit geld kost, was niet elk vertrek voorzien van gloeilampverlichting en was het aantal "kaars" (benaming lichtsterkte) dat de gebruikte lamp aan licht gaf meestal erg laag. Moest men in woningen zijn die weinig gebruikt werden dan bedienden men zich van een petroleumlamp of brandende kaars om bij te lichten. Het transport van de elektrische stroom was geheel bovengronds. Elk aangesloten huis werd via het dak door middel van een aftakking van de hoofdleiding in de straat voorzien van elektrische stroom. Woningen die ver buiten de bebouwde kom lagen, waren vanwege de hoge kosten niet op het stroomnet aangesloten.

Aan hoge palen van sparrenhout werd de hoofdleiding langs straten en wegen geleid; voor de isolatie waren porseleinen potjes aangebracht, een uitdagend mikpunt voor de jeugd die goed was in katapultschieten of stenen gooien.

Pas in het begin van de jaren dertig werd de zeer schaarse straatverlichting in het dorp uitgebreid: terrazzo-achtige uitziende stenen palen met boven een of twee lepelvormige zijarmen. Het was een grote verbetering. Op enkele plaatsen, o.a. over de Rijksweg-Noord ter hoogte van de Julianastraat, had men op ruime hoogte dwars over de weg een stroomkabel gespannen, waaraan midden boven de straat een elektrische lamp bevestigd was. Het afgelegen Ronckenstein, niet aangesloten op het gemeentelijk stroomnet, kon enkele jaren gebruik maken van een eigen stroomvoorzienig die de paters van de Leonardushoeve met behulp van het water van de Paterswiërt een turbine opwekten. Het was wel een oplossing maar niet ideaal, want het was meestal zwak licht dat geproduceerd werd, dat ook nog schommelde van zwak naar helder en omgekeerd.

Telefoon

Reuver had enkele tientallen telefoonaansluitingen. Telefoneren kostte 3 cent per gesprek. Door thuis de hoorn af te nemen en het zwengeltje enkele keren rond te draaien, werd men door een ambtenaar op het postkantoor verbonden met de belanghebbende.

Van kiesschijf of indruktoets was nog geen sprake. Harrie Reijnders was destijds de gerespecteerde postdirecteur. Vanwege zijn administratieve ervaring werd hij al gauw benoemd tot secretaris van het kerkbestuur van de St. Lambertusparochie. Zoals bekend woonden wij ter hoogte van de splitsing Rijksweg-Pastoor Vranckenlaan tegenover het H.Hartklooster. Het huisnummer dat bij ons adres hoorde, was achtereenvolgens 321 en 380.

Station

Het Reuvers station bezat twee ruime losplaatsen; voor de jeugd uit de buurt was de omgeving van het station een prachtig speelterrein. Ik was bevriend met Jacques Vroemen, de zoon van de stationchef, en dat betekende voor mij, dat ik vele uren te vinden was bij het station en op de losplaatsen.

Er stonden vaak treinwagons die gelost of geladen werden. Jarenlang werd hier mijnhout op maat gezaagd en in hoge stapels te drogen gezet. De steenfabriek St. Joris uit Beesel bracht per trekker met aanhanger stenen, die werden overgeladen in de treinwagon.

De Reuverse fabrieken Teeuwen, Janssen en Laumans maakten via een eigen spoor naar het station gebruik van de mogelijkheid gresbuizen en dakpannen per trein te vervoeren. Ook stukgoed werd van- en naar Reuver vervoerd. Wim van Eijk (zoon van bouwmaterialenhandelaar van Eijk, Offenbeek) zorgde per vrachtauto voor de distributie in het dorp.

Van de mijnen uit Zuid-Limburg werd steenkool aangevoerd voor de greswarenindustrie en de kolenhandel in Reuver, Beesel en Kessel. Zelfs kwamen hier al in vroegere jaren per trein vanuit Rusland en Polen paarden en pony's aan, die voor de ondernemende paardenhandelaar Theunissen uit Offenbeek in genoemde landen door hemzelf waren gekocht.

Het Reuvers station had de beschikking over twee wachtkamers, een voor de tweede, en een voor de derde klas reizigers. Na aankomst per trein ging de stationsambtenaar bij de uitgang staan en nam de kaartjes van de reizigers in.

Trein

Alle treinen voor het baanvak tussen Roermond en Venlo waren stoomtreinen, die dus voor het nodige roet zorgden. De portieren van rijtuigen werden bij vertrek door de conducteur gecontroleerd op het goed gesloten zijn. De conducteur droeg een rode band als een sjerp over zijn half lange uniformjas met vergulde knopen. De hoofdconducteur droeg een goudkleurige band. De banken in de derde klas waren van hout; de ramen werden met behulp van een riem geopend of gesloten. De noodrem, in elke coupé aanwezig, was voor mij als kleine jongen die met moeder meemocht naar Roermond of Venlo, iets waar ik met ongekende spanning en huiver naar keek; het had iets geheimzinnigs voor mij.

Het spoorwegstation in ons dorp heeft een unieke ligging, al vanaf 1865. Waar we wat meer moeite mee hebben zijn een zevental noodzakelijke spoorwegovergangen in onze gemeente, al of niet voorzien van slagbomen. In die periode waarover ik over het aanzien van ons dorp vertel, stond bij drie van de bewaakte overwegen een wachthuisje, dat constant bezet was door een spoorwegwachter, die handmatig de slagboom op- of neerhaalde.

Van elektrische of automatische bediening was geen sprake. De treinhalte in Reuver heeft aanmerkelijk bijgedragen tot de ontsluiting en uitbreiding van het dorp. De nieuwe industrieën die zich omstreeks 1900 hier vestigden hebben hun voordeel kunnen doen met de treinverkeer mogelijkheden. Ook het achterland, Beesel en Kessel profiteren ervan. Er is door ingevoerde bezuinigmaatregelen vóór de Tweede Wereldoorlog en ook wegens omstandigheden tijdens deze oorlog een aantal jaren geen treinverkeer geweest. De gereguleerde autobusdienst tussen Roermond en Venlo als tussenliggende stopplaats heeft eraan meegeholpen dit probleem op te heffen. Het is op deze plaats niet de bedoeling de grote uitbreiding, die ons dorp in de loop van de laatste vijftig jaar heeft ondergaan te bespreken. Slechts bijzonderheden die ik me herinner, en waarvan de Reuvernaar van tegenwoordig geen weet meer heeft, wil ik hier vermelden.

Jo Thijssen

Het militair Zakboekje van Mathias Engelen (1823-1858)

Mathias was fuselier bij het 7^e Regiment Infanterie, 2^e Bataillon, 2^e Compagnie. Reserve den 29 april 1842.

Op den 11 augustus 1843 ingedeeld als milicien voor den tijd van vier jaren. Zijnde loteling van de ligting 1842 uit het Hertogdom Limburg, gemeente Beesel onder Nr. 14. Vervangt deszelfs plaatsvervanger Sanders Peter, bij dit regiment als deserteur geroijeerd, zie Nr. 30611.

Het militair zakboekje op 17 augustus 1843 afgegeven door de kapitein van zijn legeronderdeel.

Uit de Collectie Jo Thijssen

De voorkant van het militair zakboekje

SIGNALEMENT

VAN

Engelen Mathias.

Zoon van

Jan

En van

Gertrude Jansen.

Geboren te

Beesel

Hertogdom Limburg.

Den

21 Februarij 1823.

Laatst gewoond te

Beesel.

Provincie

Hertogdom Limburg.

Lang één el

6 palmen 2 duimen „ strepen.

Aangezicht

Vond.

Voorhoofd

idem.

Oogen

Bruin.

Neus

Klein.

Mond

idem.

Kin

Vond.

Haar

Bruin.

Wenkbrauwen

idem.

Merkbare teekenen

geene.

Heeft de kinderziekte gehad in het jaar

Is gevaccineerd in het jaar

NUMMERS.

Bij de Compagnie, N.^o

2016

Op de Controë, N.^o

250. 4e 162.

Op het Stamboek, N.^o

31441.

Op het Schuldboek, Folio

176 2e 69.

Het signalement

STAAT der KLEEDING en UITRUSTING
van ieder man.

GETALLEN.	BENAMING.	Prijs per Stuk.		
		1873	1874	1875
Een	Rok <i>Rok</i>	14. 11	9. 11	13. 15
Een	Mouwvest	6. 30	6. 30	6. 22
Een	Pantalon <i>Sak en Breeks</i>	7. 00	7. 00	6. 65
Een	Paar Lakensche Slobk.	..	..	..
Een	Kapot	..	..	..
Een	Schakot <i>Schakot</i>	17. 00	17. 00	2. 50
Een	Handscl. <i>Handsc.</i>	..	..	..
Twee	Hemden	1. 26	1. 26	1. 76
Twee	Paar schoenen	3. 00	3. 00	3. 25
Twee	Paar sokken	7. 00	7. 00	.. 50
Twee	Paar Handschoenen	.. 45	.. 45	.. 45
Twee	Onderbroeken	1. 30	1. 30	1. 50
Een	Linnen pantalons	2. 00	1. 00	1. 96
Een	Paar Linnen Slobke	..	..	.. 65
Een	Slaapmuts <i>Slaapm.</i>	.. 40	.. 40	.. 50
Een	Handdoeken	.. 25	.. 25	.. 25
Een	Kwartiermuts	2. 17	2. 17	2. 15
Een	Halsdas	.. 05	.. 05	.. 50
Een	Haarkam	.. 11	.. 11	.. 10
Vier	Onderscheid. borstels	.. 40	.. 40	.. 10
Een	Vetdoos <i>Vetdoos</i>	.. 10	.. 10	.. 11
Een	Zakboekje	.. 05	.. 10	.. 15
Een	Blikkenkoker <i>Blikkenk.</i>	.. 10	.. 10	.. 10
Een	Naaizakje	.. 10	.. 10	.. 11
Een	Kleederklopper	.. 20	.. 16	.. 15
Een	Knoopschaar	.. 15	.. 05	.. 05
Een	<i>Schakel</i>	.. 10	.. 05	.. 05
Een	<i>Handsc.</i>	.. 10	.. 10	.. 10
Een	<i>Handsc.</i>	.. 10	.. 10	.. 10
Een	<i>Handsc.</i>	.. 10	.. 10	.. 10

NB. De prijzen der voorwerpen zijn opengelaten, om naar gelang der onderscheidene wapenkorpsen en graden, te kunnen worden ingevuld.

Staat der kleeding en uitrusting van ieder man

SCHULDIG.

36